

Csecsemő- és kisgyermeknevelő BA szak

Kisgyermeknevelés szigorlati tételsor

(2019. február 1. után jogviszonyt létesített hallgatók részére)

- segédanyag -

1. A kisgyermeknevelés történeti és jelenkori vonatkozásai

A nevelésről vallott felfogások történeti változásai, a pedagógiai gondolkodás történeti fejlődése. Emberezsmény és gyermekkép a nevelés történetében, a gyermekről vallott felfogások a különféle korokban. A nevelési intézményrendszer (bölcsőde, óvoda, iskola) kialakulása, történeti változásai. A magyar nevelés- és oktatásügy történeti fejlődése, aktuális jellemzői. Az intézményrendszer működését meghatározó törvények, jogszabályok.

Kulcskifejezések: kisgyermeknevelés, emberkép, emberezsmény, gyermekkép, középkor, reneszánsz, reformáció, felvilágosodás, reformpedagógia, bölcsőde-, óvoda-, iskolatörténet, nevelési intézményrendszer, köznevelési törvény, ÓNOAP, bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja

Javasolt szakirodalom:

- Pukánszky Béla – Németh András: *Neveléstörténet*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1997.
<http://magyar-irodalom.elte.hu/nevelestortenet/>
www.mek.oszk.hu/01800/01893/html
- *Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja (2017.)*
<https://www.magyarbolcsodek.hu/files/shares/Bolcsodei%20neveles-gondozas%20orszagos%20alapprogramja%202017..pdf>
- *Az Óvodai nevelés országos alapprogramja (2012.)*
http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200363.KOR
- A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről (2011.)
https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=177
- Mészáros István – Németh András – Pukánszky Béla: *Bevezetés a pedagógia és iskoláztatás történetébe*, Osiris Kiadó, Budapest, 2003.
- Németh András: *A reformpedagógia múltja és jelene (1889-1989)*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2001.
- Celler Zsuzsanna (szerk.): *Válogatás a XX. század külföldi pedagógiai irodalmából*, OPKM, Budapest, 1997.
- Golnhofer Erzsébet – Szabolcs Éva: *Gyermekkor: nézőpontok, narratívák*, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2005.
- Révész József – Simon István Ágoston: *A kisgyermekkor nevelés történelmi változásai és mai paradigmái*. In: Váradi Judit – Szűcs Tímea (szerk.): *Sokszínű zenepedagógia. Tanulmányok a zeneoktatás szerepéről, módszereiről és társadalmi hatásairól*, Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2017., 25-42.

2. A pszichológia mint tudomány jellemzői, története, nézőpontjai területei. A különböző pszichológiai irányzatok képe az emberről és a gyermekről

Kulcskifejezések: Általános pszichológia, szociálpszichológia, fejlődéslélektan, személyiséglélektan, Wilhelm Wundt, kísérleti pszichológia, behaviorizmus, Pavlov, Watson, klasszikus kondicionálás, operáns kondicionálás, Skinner, pszichoanalízis, Freud, jéghegy modell, strukturális modell, pszichoszexuális fejlődés, C. G. Jung, alaklélektan, kognitív pszichológia, humanisztikus pszichológia, Rogers, Maslow

Javasolt szakirodalom:

- N. Kollár Katalin - Szabó Éva (szerk.): *Pszichológia pedagógusoknak*, Osiris Kiadó, Budapest, 2004., 1. fejezet
- Atkinson - Hilgard: *Pszichológia*, Osiris, Budapest, 2005. vagy korábbi kiadások, 13. A személyiség c. fejezet

3. A kisgyermeknevelés pedagógiai alapjai

A pedagógia tudományos rendszere. A nevelés fogalma, értelmezési lehetőségei. A nevelésre vonatkozó hétköznapi és tudományos elméletek. A nevelés és szocializáció kapcsolata, a nevelés és oktatás viszonyrendszere. A nevelés célja és feladatrendszere. A nevelési cél és nevelési érték kapcsolata. Nevelési feladatok, értelmi, erkölcsi, testi és esztétikai nevelés. A nevelhetőség kérdései, a nevelés szükségessége. Nevelés a bölcsődében. A bölcsőde sajátos nevelési céljai és feladatai, a kisgyermeknevelés alapelvei.

Kulcskifejezések: pedagógia, nevelélmélet, nevelés, érés, szocializáció, fejlődés, oktatás, nevelési alapelvek, nevelési cél, nevelési eszmény, nevelési feladatok, értelmi nevelés, erkölcsi nevelés, testi nevelés, nevelhetőség

Javasolt szakirodalom:

- Bábosik István: *A nevelés elmélete és gyakorlata*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2007., 9-36., 37-54.
- Szenczi Árpád: *Neveléstani alapkérdések*, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2000., 24-35.
- Szenczi Árpád: *Professzionális nevelés – érték közvetítés társas-lelkületi alapon*, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2018., 188-222.
- *Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja (2017.)*
<https://www.magyarbolcsodek.hu/files/shares/Bolcsodei%20neveles-gondozas%20orszagos%20alapprogramja%202017..pdf>
- Nyitrai Ágnes (szerk.): *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 2.*, Kaposvári Egyetem, Kaposvár, 2015., 7-19., 109-144.
- <https://adoc.pub/szemelvények-a-kisgyermekneveles-krebl-2.html> Varga László: *Kisgyermekkor – a világra nyíló ablak*, in: Podráczky Judit (szerk.): *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 1.*, Kaposvári Egyetem, Kaposvár, 2015., 9-34.
<https://docplayer.hu/20619785-Szemelvények-a-kisgyermekneveles-korebol-1.html>

4. A pszichológiai megismerő folyamatok jellemzői, működésük és fejlődésük gyermekkorban: figyelem, tanulás, emlékezés

Kulcskifejezések: szelektív figyelem, éberség, spontán figyelem, figyelmi terjedelem, figyelemzavarok, habituáció, szenzitizáció, klasszikus és operáns kondicionálás, szociális tanulás, utánzás, modellkövetés, Albert Bandura, belátásos tanulás, bevésés, tárolás, előhívás, rövid távú memória, hosszú távú memória

Javasolt szakirodalom:

- N. Kollár Katalin - Szabó Éva (szerk.): *Pszichológia pedagógusoknak*, Osiris Kiadó, Budapest, 2004., 11-12. fejezet
- Atkinson - Hilgard: *Pszichológia*, Osiris, Budapest, 2005. vagy korábbi kiadások, IV. rész: *Tanulás, emlékezés és gondolkodás*

5. A pszichológiai megismerő folyamatok jellemzői, működésük és fejlődésük gyermekkorban: gondolkodás, intelligencia, érzelem, motiváció

Kulcskifejezések: kognitív fejlődés, problémamegoldó gondolkodás, Gardner, többszörös intelligencia, Binet-teszt, MAWI, Raven-teszt, Ekman, alapérzelmek, másodlagos érzelmek, az érzelmek funkciói, homeosztázis, szükséglet, drive, alapvető motivációk, humánspecifikus motivációk, külső motiváció, belső motiváció

Javasolt szakirodalom:

- N. Kollár Katalin - Szabó Éva (szerk.): *Pszichológia pedagógusoknak*, Osiris Kiadó, Budapest, 2004., 13: *Értelmi fejlődés, gondolkodás, beszéd és intellektuális teljesítmény* című fejezet
- Atkinson - Hilgard: *Pszichológia*, Osiris, Budapest, 2005. vagy korábbi kiadások, V. rész: *Motiváció és az érzelmek*

6. A kisgyermeknevelés folyamata és módszerei

A nevelés folyamata, nevelés, mint érték közvetítés és képességfejlesztés. A nevelés és öröklődés kérdése. A nevelési folyamat szerkezeti felépítése. A bölcsődei nevelési folyamat sajátos jellemzői. A nevelés módszerei. A személyiségformálás közvetlen és közvetett módszerei. A módszerek csoportosítása a személyiségformáló funkció szerint. A jutalmazás és büntetés szerepe a nevelési folyamatban. A kisgyermekkor sajátos nevelési módszerei.

Kulcskifejezések: nevelési folyamat, érték közvetítés, képességfejlesztés, ismeret, jártasság, készség, nevelés és öröklődés, bölcsődei nevelési folyamat, módszer, közvetett és közvetlen nevelési módszer, jutalmazás, büntetés, dicséret, megerősítés

Javasolt szakirodalom:

- Bábosik István – Mezei Gyula: *Neveléstan*, Telosz Kiadó, Budapest, 2005., 39-64., 91-152
- Szenczi Árpád: *Neveléstani alapkérdések*, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2000., 36-61.
- Szenczi Árpád: *Professzionális nevelés – érték közvetítés társas-lelkületi alapon*, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2018., 237-260.
- Nyitrai Ágnes (szerk.): *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 2.*, Kaposvári Egyetem, Kaposvár, 2015., 21-60.
<https://adoc.pub/szemelvények-a-kisgyermekneveles-krebl-2.html>
- Simon István Ágoston (szerk.): *A kisgyermekkor nevelés módszertana*, NymE Regionális Pedagógiai Szolgáltató és Kutatóközpont, Szombathely, 2015.

7. A gyermek fejlődése egy éves korig. A méhen belüli fejlődés, a csecsemő testi-mentális jellemzői, a korai kötődés

Kulcskifejezések: csíra szakasz, embrionális szakasz, magzati szakasz, magzati tanulás, terratogének, Apgar-skála, reflexek, elsődleges gondozó, biztonságigény, Bowlby, bio-szocio-pszichológiai átmenet, szociális mosoly, Ainsworth, biztonságos-bizonytalan kötődés

Javasolt szakirodalom:

- Cole, M. - Cole, S. R.: *Fejlődéslélektan*, Osiris Kiadó, Budapest, 1997., 3. *Méhen belüli fejlődés és születés*, 4. *Korai csecsemőkor*, 5. *Az első év fejleményei* című fejezetek
- Balogh Éva: *Fejlődéslélektan I. A megtermékenyüléstől az óvodáskor végéig*, Didakt kiadó, Budapest, 2005.
- Mérei Ferenc - V. Binét Ágnes: *Gyermeklélektan*, Medicina, Budapest, 2004.
- Tóth Ildikó (2011.): Az érzelmi-társas kapcsolatok fejlődése: Korai gondozás és kötődés, in: Danis – Farkas – Herczog - Szilvási (szerk.): *Biztos Kezdet kötetek I.*, 320-367.
<https://mek.oszk.hu/14800/14803/14803.pdf>

8. A fejlődés kisgyermekkorban. Az 1-3 éves gyermek szomatikus-mentális jellemzői

Kulcskifejezések: helyváltoztatás, szobatisztaság Piaget, szenzomotoros szakasz és alszakaszai, tárgyállandóság, beszédfejlődés, holofrázisok, Chomsky, nativista megközelítés, tanuláselméleti megközelítés, interakcionista megközelítés, kulturális megközelítés

Javasolt szakirodalom:

- Cole, M. - Cole, S. R.: *Fejődéslélektan*, Osiris Kiadó, Budapest, 1997., 6. *A csecsemőkor vége, és 8. Nyelvsajátítás* című fejezetek
- Balogh Éva: *Fejődéslélektan I. A megtermékenyüléstől az óvodáskor végéig*, Didakt kiadó, Budapest, 2005.
- Mérei Ferenc - V. Binét Ágnes: *Gyermeklélektan*, Medicina, Budapest, 2004.

9. A fejlődés óvodás korban

Kulcskifejezések: kognitív fejlődés, műveletek előtti szakasz, egocentrizmus, három hegy feladat, prekauzális gondolkodás, gyermekrajz, agresszió és proszociális viselkedés, énkép, önkontroll

Javasolt szakirodalom:

- Cole, M. - Cole, S. R.: *Fejlesztéslélektan*, Osiris Kiadó, Budapest, 1997., 9. *Gondolkodás kisgyermekkorban: A kompetencia szigetei*, 10. *Társas fejlődés kisgyermekkorban* című fejezetek
- Balogh Éva: *Fejlesztéslélektan I. A megtermékenyüléstől az óvodáskor végéig*, Didakt kiadó, Budapest, 2005.
- Mérei Ferenc - V. Binét Ágnes: *Gyermeklélektan*, Medicina, Budapest, 2004.

10. A laikus nevelés kisgyermekkorban

A családi szocializáció sajátosságai. A család fogalma, funkciói, típusai. A család támogató szerepe a nevelés folyamatában, a szociális tanulás jellemzői, folyamata. Nevelési stílusok, nevelési attitűdök. A családi kommunikáció szerepe a nevelési folyamatban. A családi szocializáció zavarai, az ezekből eredő problémák. A család és a bölcsőde kapcsolata, a kapcsolattartás formái. A szülők és a kisgyermeknevelő kompetenciahatárai.

Kulcskifejezések: laikus nevelés, elsődleges szocializáció, család, lakóhelyi környezet, egyház, média, családtípus, szociális tanulás, utánzás, identifikáció, interiorizáció, nevelési stílus, nevelői attitűd, család és bölcsőde kapcsolattartása

Javasolt szakirodalom:

- Szenczi Árpád: *Neveléstani alapkérdések*, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2000., 24-35.
- Szenczi Árpád: *Professzionális nevelés – értékközvetítés társas-lelkületi alapon*, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2018., 188-222.
- Bodonyi Edit – Busi Etelka - Hegedűs Judit – Magyar Erzsébet – Vizelyi Ágnes (szerk.): *Család, gyermek, társadalom. A gyakorlati pedagógia néhány alapkérdése (sorozat)*, Bölcsész Konzorcium, 2006., 9-22. <http://mek.niif.hu/05400/05461/05461.pdf>
- Nyitrai Ágnes (szerk.): *Kisgyermek nevelése a családban és a bölcsődében*, Kaposvári Egyetem, Kaposvár, 2015., 21-117.
- Vajda Zsuzsanna: *Siettetett gyerekek*, in *Iskolakultúra*, 2009/9., 3–15. <http://www.epa.hu/00000/00011/00140/pdf/2009-9.pdf#page=3>

11. A professzionális nevelés kisgyermekkorban

Az intézményes szocializáció jellemzői, a szervezett tanulás szerepe az intézményes szocializációban, a bölcsődében. A szervezett tanulás sajátosságai. A bölcsőde helye, szerepe az intézményrendszerben. A bölcsődei nevelés-gondozás alapelvei. A bölcsődei nevelést segítő intézményrendszer funkciója, feladatai. A pedagógus kapcsolata a szakszolgálatokkal és a szakmai szolgálatokkal. Az alternatív napközbeni ellátási formák. A bölcsőde kapcsolata más intézményekkel.

Kulcskifejezések: professzionális nevelés, nevelési intézményrendszer, bölcsőde, óvoda, iskola, köznevelési rendszer, szervezett tanulás, szakszolgálat, szakmai szolgálat

Javasolt szakirodalom:

- Szenczi Árpád: *Neveléstani alapkérdések*, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2000., 36-61.
- Szenczi Árpád: *Professzionális nevelés – érték közvetítés társas-lelkületi alapon*, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2018., 237-260.
- *Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja (2017)*
<https://www.magyarbolcsodek.hu/files/shares/Bolcsodei%20neveles-gondozas%20orszagos%20alapprogramja%202017..pdf>
- Nyitrai Ágnes (szerk.): *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 2.*, Kaposvári Egyetem, Kaposvár, 2015., 61-90.
<https://adoc.pub/szemelvények-a-kisgyermekneveles-krebl-2.html>
- Nagy Ágnes: *Professzionális kisgyermekellátás a gyakorlatban*, Csodacsalád Egyesület, Kiszállás, 2011.
- Németh Tünde – Daritsné Rajzó Éva – Jánosiné Kakuk Sarolta – Prónay Beáta – Danis Ildikó: *A szülő-csecsemő/kisgyermek konzultáció tevékenységének megjelenése és integratív szemlélete a pedagógiai szakszolgálat egyes területein. A lelki egészségvédelem lehetőségei a korai időszakban*, in *Gyógypedagógiai Szemle*, 2016/2., 91-108.
http://epa.oszk.hu/03000/03047/00072/pdf/EPA03047_gyosze_2016_2_091-108.pdf

12. Szociálpszichológiai folyamatok: Attitűdök, normák és konformitás

Kulcskifejezések: attitűd, attitűdtárgy, az attitűd összetevői, attitűdváltozás, Heider, Festinger, kognitív disszonancia, Sherif, autokinetikus effektus kísérlet, Asch, vonalbecslés kísérlet, személyes konformitás, nyilvános konformitás

Javasolt szakirodalom:

- N. Kollár Katalin - Szabó Éva (szerk.): *Pszichológia pedagógusoknak*, Osiris Kiadó, Budapest, 2004., 19. *Vélemény, véleményformálás: attitűdök szerepe a nevelésben*, 17. *Normaalakulás, engedelmesség és csoporthoz igazodás* című fejezetek
- Eliot R. Smith – Diane M. Mackie: *Szociálpszichológia*, Osiris Kiadó, Budapest, 2001., 7. *Attitűdök és attitűdváltozás*, 8. *Attitűdök és viselkedés*, 9. *Csoport, norma és konformitás* című fejezetek

13. Szociálpszichológiai folyamatok: Társas kapcsolatok, előítéletek és sztereotípiák

Kulcskifejezések: személyközi vonzalom, fizikai megjelenés, pozitív interakció, hasonlóság, Aronson, előítélet fokozatai, társadalmi kategorizáció, csoportbenyomás

Javasolt szakirodalom:

- Eliot R. Smith – Diane M. Mackie: *Szociálpszichológia*, Osiris Kiadó, Budapest, 2001., 5: *A csoportok észlelése és a 11: Szeretet és szerelem* című fejezetek
- N. Kollár Katalin - Szabó Éva (szerk.): *Pszichológia pedagógusoknak*, Osiris Kiadó, Budapest, 2004., 16. *A társas kapcsolatok, személyközi vonzalom és csoportfolyamatok* című fejezetek

14. A csecsemő és a kisgyermek a nevelési folyamatban

Gyermek a nevelési folyamatban, a gyermeki személyiség megismerése. A társas megismerés folyamata a nevelésben. A csecsemő és a kisgyermek megismerésének pedagógiai módszerei, eljárásai. Egységesség és differenciáltság kérdése a nevelési folyamatban. A különleges pedagógiai bánásmódot igénylő gyermekek a nevelési folyamatban. A sajátos nevelési igényű gyermek a bölcsődében. A fogyatékból eredő eltérő fejlődési ütem csecsemő- és kisgyermekkorban, a gyógypedagógus és a kisgyermeknevelő együttműködése. Integráció, inkluzív és adaptív nevelés a bölcsődében. A korai intervenció és fejlesztés, a korai intervenciót segítő intézmények. Alternativitás a bölcsődei rendszerben.

Kulcskifejezések: gyermek megismerése, társas megismerés, anamnézis, megfigyelés, beszélgetés, szociometria, egységesség, differenciáltság, differenciálás, adaptív nevelés, kiemelt figyelmet igénylő gyermek, különleges pedagógiai bánásmódot igénylő gyermek, sajátos nevelési igényű gyermek, fogyatékkal élő gyermek, ép gyermek, integráció, szegregáció, inkluzív nevelés, adaptív nevelés, korai intervenció, alternativitás a nevelési intézményrendszerben

Javasolt szakirodalom:

- Golnhofer Erzsébet: A tanuló, In: Falus Iván (szerk.): *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanulásához*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2003., 57-78.
https://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_519_42498_2/ch03.html
- Petriné Feyér Judit: A különleges pedagógiai bánásmódot igénylő gyermek, In: Falus Iván (szerk.): *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanulásához*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2003., 417- 446.
<https://docplayer.hu/21399618-Didaktika-elméleti-alapok-a-tanitas-tanulasahoz.html>
- Rózsáné Czigány Enikő: Korai intervenció: Sajátos nevelési igényű gyermekek a bölcsődében, In: Podráczy Judit (szerk.): *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből I.*, Kaposvári Egyetem, Kaposvár, 2015., 83-119.
<https://docplayer.hu/20619785-Szemelvények-a-kisgyermeknevelés-korebol-1.html>
- Kereki Judit – Major Zsolt Balázs (szerk.): *Őrzők*, Országos Tisztifőorvosi Hivatal, Budapest, 2011., Speciális ellátást igénylő gyermekek, 561-626.
<http://mek.oszk.hu/15800/15817/15817.pdf>
- *A bölcsődei gondozás-nevelés szakmai szabályai. Módszertani levél*, Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest, 2012., 29-34.
<http://mek.oszk.hu/17700/17715/17715.pdf>
- Podráczy Judit: A kisgyermeknevelés jelentősége, helyzete és perspektívái, In: Podráczy Judit (szerk.): *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből I.*, Kaposvári Egyetem, Kaposvár, 2015., 7–82.
<https://docplayer.hu/20619785-Szemelvények-a-kisgyermeknevelés-korebol-1.html>
- Krémer Balázs – Rozsos Kata: *Fogyatékos gyereket nevelni: szerep és csapda*, In: *Gyógypedagógiai Szemle*, 2009/4., 230-238.
https://www.prae.hu/prae/gyosze.php?menu_id=102&jid=29&jaid=414
- Réthy Endréné: *A speciális szükségletű gyermekek nevelése, oktatása Európában. Az integráció és inklúzió elméleti és gyakorlati kérdései*, in *Magyar Pedagógia*, 2002/3., 281-297.

- <https://www.magyarpedagogia.hu/index.php/magyarpedagogia/article/view/254/253>
Danis Ildikó: A csecsemő- és kisgyermekkorai lelki egészség támogatásának helye a koragyermekkorai intervencióban, in Gyógypedagógiai Szemle 2015/2., 100-116.
https://www.prae.hu/prae/content/gyosze/GYOSZE_2015_02_web.pdf#page=15

15. A csecsemő és a kisgyermek a nevelési folyamatban

A pedagógus személyisége a nevelési folyamatban. Nevelői magatartás és stílus, a pedagóguspálya etikai követelményei. A kisgyermeknevelő személyisége, kompetenciái. A kisgyermeknevelő, mint modell, érték- és hagyományőrző szerepe. A kisgyermeknevelő kommunikációjának jellemzői a bölcsődében. A kisgyermeknevelő munkáját szabályozó rendelkezések. A kisgyermekneveléshez kapcsolódó szakmai, etikai szabályok. A bölcsődei konfliktusok formái, kezelésének lehetőségei. A kisgyermeknevelő mentálhigiéniéje.

Kulcskifejezések: pedagógus, nevelő, pedagógus szerep, kisgyermeknevelői magatartás, kommunikáció, vezetési stílus, csoportlétkör, konfliktus, pedagógus jogai és kötelezettségei, modellhatás, mentálhigiénié

Javasolt szakirodalom:

- *Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja* (2017.)
<https://www.magyarbolcsodek.hu/files/shares/Bolcsodei%20nevelés-gondozás%20országos%20alapprogramja%202017..pdf>
- *A bölcsődei gondozás-nevelés szakmai szabályai. Módszertani levél*, Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest, 2012., 16-28., 37-40.
<http://mek.oszk.hu/17700/17715/17715.pdf>
- Falus Iván: A pedagógus, In: Falus Iván (szerk.): *Didaktika. Elméleti alapok a tanítás tanulásához*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 2003., 79-102.
<https://docplayer.hu/21399618-Didaktika-elméleti-alapok-a-tanítás-tanulásához.html>
- Szenczi Árpád: *Neveléstani alapkérdések*, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2000., 122-139.
- Szenczi Árpád: *Professzionális nevelés – érték közvetítés társas-lelkületi alapon*. Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2018., 291-305.
- Kissné Fazekas Ibolya: *Iránytű antológia I-II.*, Típegő szegedi Bölcsődei Alapítvány, Bába, Szeged, 2010. A gondozónő személyisége és kommunikációja c. fejezet
- Pető Csilla: *És ki segít a segítőnek? Gyermekkel és fiatalokkal foglalkozó szakemberek mentálhigiéniéje. A "kiégés" veszélye és megelőzésének lehetőségei*, in *Család, Gyermek, Ifjúság* 2009/3., 12-16.
- Muszka Erika: *Kisgyermeknevelők helyzete a bölcsődékben*, In: Bocsi Veronika – Szabó Gyula (szerk.): *Oktatás - nevelés – társadalom*, Didakt Kiadó, Debrecen, 2018., 63-75.
- Paksi Borbála (et al.): *Pedagógus – pálya – motiváció. Kutatási tapasztalatok a pályamotiváció és lelki egészség vizsgálata alapján. A pedagógusok pályamotivációit és lelki egészségét feltáró kutatás eredményeinek összefoglalása*, Oktatási Hivatal, Budapest, 2015.
- Dávid Imre–Fülöp Márta–Pataky Nóra–Rudas János: *Stressz, megküzdés, versengés, konfliktusok*, Magyar Tehetségsegítő Szervezetek szövetsége, Budapest, 2014.
http://tehetseg.hu/sites/default/files/konyvek/geniusz_34_net.pdf
- Antal Judit: *És veled ki törődik? A pedagógus lelki egészsége*, Barbori Bt., Budapest, 2012.

16. A pedagógiai tervezés a kisgyermeknevelő munkájában, a napirend szerepe a csecsemő és a kisgyermek fejlődésében

A napirend szerepe, kialakításának általános szempontjai. A szokásrendszer formálása, a készségek fejlesztése. A nevelési folyamat tervezése, a tervezés szintjei. A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja. A bölcsődei tervezőmunka sajátosságai, a kisgyermeknevelő tervezési feladatai. A fejlődési napló. A bölcsődei intézményi működés szabályozása, a kisgyermeknevelő adminisztrációs feladatai. A bölcsődei felvétel adminisztrációs kérdései.

Kulcskifejezések: napirend, tervezés, rendszeresség szerepe a bölcsődében, szokásformálás és készségfejlesztés, bölcsődei tervezőmunka, alapprogram, fejlődési napló, fejlesztési terv, bölcsődei adminisztráció, dokumentáció, bölcsődei felvétel

Javasolt szakirodalom:

- Hunyady Györgyné – M. Nádas Mária: *Pedagógiai tervezés*, Comenius Bt., Pécs, 2004., 8-61.
- *Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja (2017.)*
<https://www.magyarbolcsodek.hu/files/shares/Bolcsodei%20nevelés-gondozás%20országos%20alapprogramja%202017.pdf>
- Nyitrai Ágnes (szerk.): *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 2.*, Kaposvári Egyetem, Kaposvár, 2015., 177-182.
<https://adoc.pub/szemelvények-a-kisgyermeknevelés-krebl-2.html>
- Nyitrai Ágnes: Pedagógiai szemléletmód a bölcsődei nevelésben-gondozásban, In: Podráczky Judit (szerk.): *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 1.*, Kaposvári Egyetem, Kaposvár, 2015., 35–56.
<https://docplayer.hu/20619785-Szemelvények-a-kisgyermeknevelés-korebol-1.html>
- Darvai Sarolta: A család és a bölcsőde szerepe az egészséges szokásrendszer kialakításában, In: Pálfi Sándor – Vargáné Nagy Anikó (szerk.): *Kora gyermekkori nevelés szakmai megújításának útjai, lehetőségei 1.*, Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2017., 173-183.
- Patyi Zoltánné: *Óvodás gyermekek fejlődésének nyomon követése*, Sprint Kiadó, Budapest, 2014.
- *A bölcsődei gondozás-nevelés szakmai szabályai. Módszertani levél*, Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest, 2012., 9-28., 68-70.
<http://mek.oszk.hu/17700/17715/17715.pdf>

17. A játék és a mese szerepe kisgyermekkorban

A csecsemő és a kisgyermek játéka. A játékok formái, típusai. A kisgyermeknevelő feladatai a bölcsődei játék feltételeinek megteremtésében. A kisgyermek játéktevékenységének megfigyelése, elemzése. Bekapcsolódás a kisgyermek játéktevékenységébe. A mesélés fontossága, a mese szerepe a kisgyermek életében. A mesélés és a vizuális nevelés kapcsolata. A mese fontossága az élmények feldolgozásában, a félélmek feloldásában.

Kulcskifejezések: játék, mese, játékfajták, gyakorlójáték, szimbolikus játék, utánzó játék, szerepjáték, bölcsődei játékok, mese, élményfeldolgozás, elaboráció, megfigyelés, bekapcsolódás, részvétel

Javasolt szakirodalom:

- Korintus Mihályné – Nyitrai Ágnes – Rózsa Judit: *Játék a bölcsődében. Módszertani levél*, Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet, Budapest, 2003.
http://www.feherkereszt.hu/2012/data/userfiles/file/tudastar/jatek_a_bolcsodeben.pdf
- Nyitrai Ágnes (szerk): *Kisgyermek nevelése a családban és a bölcsődében*, Kaposvári Egyetem, Kaposvár, 2015., 41-51., 91-117.
- Nyitrai Ágnes (szerk.): *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 2.*, Kaposvári Egyetem, Kaposvár, 2015., 21-60., 91-107., 109-144.
<https://adoc.pub/szemelvények-a-kisgyermekneveles-krebl-2.html>
- Nyitrai Ágnes – Darvai Sarolta: *A mese és a játék jelenléte a kisgyermekes családok életében*, in *Iskolakultúra*, 2013/11., 73-85.
<http://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/21445/21235>
- Pungorné Grebenár Katalin: *A bölcsődébe járó kisgyermek átmeneti tárgyai*, in *Új Pedagógiai Szemle* 2013/11-12., 40-48.
<http://folyoiratok.ofi.hu/uj-pedagogiai-szemle/a-bolcsodebe-jaro-kisgyermek-atmeneti-targyai>
- Nyitrai Ágnes – Korintus Mihályné: *Játék az első életévben*, Családbarát Ország Nonprofit Közhasznú Kft., Budapest, 2017.
- Gyöngy Kinga: *A bölcsődei művészeti nevelés előzményei és jelen gyakorlata*, ELTE Eötvös Kiadó, Eötvös Loránd Tudományegyetem, Budapest, 2014., 45-50.
http://www.eltereader.hu/media/2014/06/GyongyK_ABolcsodei_READER.pdf

18. Átmenetek az intézményes kisgyermeknevelésben (családból bölcsődébe, bölcsődéből óvodába)

A bölcsődei beszoktatás folyamata, a családi és a bölcsődei szokásrendszer összehangolása. A bölcsődei beszoktatás elvi, módszertani alapjai. A beszoktatás során előforduló problémák és kezelési lehetőségeik. A bölcsődéből óvodába lépés sajátosságai, problémái. Az „óvodaérettség” kritériumai, az óvoda sajátos intézményi jellemzői. A bölcsőde és óvoda együttműködése. A kisgyermeknevelő és az óvodapedagógus kapcsolattartása.

Kulcskifejezések: átmenet, beszoktatás, adaptáció, „óvodaérettség”, szokásformálás, rendszeresség, intézmények közti kapcsolatok, szülő és kisgyermeknevelő kapcsolattartása, bölcsőde és óvoda kapcsolata

Javasolt szakirodalom:

- *Bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja* (2017.)
<https://www.magyarbolcsodek.hu/files/shares/Bolcsodei%20nevelés-gondozás%20országos%20alapprogramja%202017..pdf>
- Nyitrai Ágnes (szerk.): *Kisgyermek nevelése a családban és a bölcsődében*, Kaposvári Egyetem, Kaposvár, 2015, 57-117.
- Nyitrai Ágnes (szerk.): *Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 2.*, Kaposvári Egyetem, Kaposvár, 2015., 61-90., 91-107.
<https://adoc.pub/szemelvények-a-kisgyermeknevelés-krebl-2.html>
- Nyitrai Ágnes – Bakonyi Anna – Kovácsné Bárány Ildikó: *Bölcsőde és óvoda közös intézményként történő működtetése 1.*, Óvodai nevelés 2008/9., 332-334.
- Nyitrai Ágnes – Bakonyi Anna – Kovácsné Bárány Ildikó: *Bölcsőde és óvoda közös intézményként történő működtetése 2.*, Óvodai nevelés 2008/10., 369-372.
- Nyitrai Ágnes – Bakonyi Anna – Kovácsné Bárány Ildikó: *Bölcsőde és óvoda közös intézményként történő működtetése 3.*, Óvodai nevelés 2009/1., 25-29.